

La dimensió èpica d'una justícia no justiciera

[per Ramon Oliver](#) 17/02/20

Tens al teu abast una sala com ara la Sala Gran del TNC. I un nombrós repartiment estel·lar dels que enlluernen . I la possibilitat de construir una peça èpica d'aquelles en les quals una celebració familiar (també l'ombra de "Festen" planeja entre els molts punts de referència que li podem trobar al text), pot acabar enfonsant els fonaments de la casa familiar. Doncs quant tens tot això entre mans, és cosa de no desaprofitar-ho.

Especialment quan ets un autor com ara Guillem Clua; un autor amb talent que ja ha demostrat en altres ocasions la seva feblesa per l'èpica. Un autor ple de saludable ambició que no li té por a ser atacat de desmesura. Que no li té por al fet que la seva voluntat de voler ficar tants temes alhora dels que defineixen el paper simbòlic d'un grup familiar - la família Gallart, en aquest cas- i la vinculen per diferents camins a la nostra realitat individual i col·lectiva, política i social, pugui ser assenyalada per alguns com un recurs massa obvi. I un autor que tampoc li té por a fer anar plegats el gran fresc de dimensions històriques, amb aquella mena de gran melodrama que , anant de revelació en revelació, va deixant a la vista les vergonyes, les contradiccions i les hipocresies d'una família

il·lustre que s'assembla molt a l'imaginari de tot un país ... perquè té també molt a veure amb la forma com s'ha anat construïnt aquest imaginari.

I dit això – i com admirador incondicional que sóc del cinema de Visconti o Sirk, per posar dos exemples aclaparadors-, deixeu-me recordar un cop més la quantitat d'admirables mostres que el melodrama ens ha ofert a l'hora de saber conjugar l'emoció i el cop d'efecte (l'efectisme, si voleu) amb una acurada visió del rerefons polític i social que es mou darrera tan agosarats recursos dramàtics.

Si llegeixes el potent text de “Justícia” abans de veure'l representat, te n'adones ja d'immediat que Clua, lluny de voler camuflar aquells punts de referència que abans esmentava, els exhibeix obertament, amb el saludable desvergonyiment que tenen aquells creadors conscients que nodrir-se del passat, no enterboleix per a res l'excel·lència del present. Quan Clua parla de la gran mansió dividida en diversos nivells per la qual els fantasmes de l'ahir del molt honorable senyor jutge Samuel Gallart s'escolaran a la festa familiar amb que avui s'honora el seu recorregut vital i professional, el cap se te'n va de seguida cap a aquella altra residència familiar on tenia lloc l'acció de “Agost”.

I quan el text et visualitza com les sòlides parets de la mansió comencen a mostrar esquerdes que acaben convertint-se ben aviat en grans abismes (deixant a la vista la fràgil estructura sobre la que reposava la solidesa dels Gallart), et ve al cap la forma com Stephen Daldry desmuntava la bonica llar burgesa dels protagonistes de “Truca un inspector” en el seu mític muntatge de l'obra, deixant aquella altra família a la intempèrie de les seves culpes. O – seguint amb Priestley – t'arriba la imatge de l'esclatxa escenogràfica amb què Mario Gas s'apropava a *El temps i els Conway*.

Cert: alguns d'aquests links mentals cap els qual et pot conduir la part textual de l'obra, queden diluïts per la molt ben pautaada posada en escena de Josep Maria Mestres i l'espectacular - però absolutament integrat amb la proposta – espai escènic dissenyat per Paco Azorín . Però resten encara les altres influències, les que tenen a veure amb les resolucions argumentals, l'estructura i el rerefons reflectit per l'obra. I aquí es on es pot

escoltar clarament el bategar d'ales d'aquells encara més èpics i més desmesurats i del tot extraordinaris *Àngels a Amèrica*.

Uns àngels que ja sobrevolaven una mica l'epidèmia de *Marburg*, aquella vírica altra obra de Clua estrenada una dècada abans de l'esclat del coronavirus. I que aquí es deixen veure no només pel que fa a les connexions temàtiques a les quals convida l'argument, sinó també als seus ramals més propers al component fantàstic, que es poden presentar per exemple amb forma d'abducció.

I no sé si es tracta d'una apreciació personal sense cap mena de fonament, però tot gaudint (perquè és cosa ja de dir que l'espectacle m'ha fet gaudir molt) de "Justícia", se m'ha fet també present un altre impactant gran èxit recent de l'escena anglosaxona. Em refereixo a aquesta altra sensacional obra de Matthew Lopez (sis hores de teatre excepcional dividit en dues funcions; seguim lliurats a l'èpica) que és "The Inheritance", i que ha estat qualificada precisament com una mena de posada al dia dels temes que recorrien "Àngels a Amèrica", vistos des de la perspectiva del segle XXI.

És a dir: quatre dècades després que la SIDA comencés a causar estralls letals que es van acarnissar de forma ferotge precisament en aquella generació que més havia fet per aconseguir sortir de l'armari d'una vegada per totes. La revolta de Stonewall irromp de retruc en aquella Barcelona del passat (la Barcelona que acollia les primeres manifestacions de Front d'Alliberament Gai) que assalta la ment del senyor jutge. I que ho fa no pas amb forma de simple record, sinó de vivència al·lucinada, una mica també a l'estil d'aquells àngels americans.

El Clua de "Justícia" i el Lopez de "The Inheritance", comparteixen alhora una mateixa forma de fer que els intèrprets se'n surtin un i altre cop de la pell dels personatges que interpreten per dirigir-se directament a nosaltres. Aquest trencament, aquesta fugida de l'espai reservat a les convencions de la representació, no deixa de ser també per cert un trencament de les convencions associades al melodrama. I com Lopez -, Clua no dubte tampoc en oferir-nos – després d'haver estat jugant amb el present i el passat- una escapada cap el futur que en té quelcom de porta oberta a una mena de reconciliació amb les febleses pròpies i alienes. I que

reivindica aquella forma de fer justícia que no passa per actuar com un/a implacable justicier/a, com un/a representant d'aquella justícia cega que, en la seva ceguesa, és incapaç no ja de justificar, sinó d'intentar entendre tots els components que integren aquesta tan humana feblesa .

Les culpes cal assumir-les, amb totes les conseqüències . Però també cal entendre-les . Clua (com fa Lopez, o com ho feia en gran mesura el Kushner d' "Àngels " - en aquest cas, amb alguna excepció-) no busca assenyalar simplement qui és el dolent de la pel·lícula per tal de tornar-se cap a casa amb la satisfacció de qui es considera campió o campiona de l'ètica universal. Encara que sí busqui alhora recordar-nos la brutícia que es va acumulant sota la catifa.

I és així precisament com l'obra adquireix tota la seva dimensió humana, sense renunciar per això a tota la seva dimensió com a denuncia . És així com Clua, sense deixar de caure en fragilitats dramàtiques , ens ofereix una bona mostra de com de les fragilitats en pot sortir un perfecte gran text que dona origen a un gran espectacle que sap com demostrar-nos les qualitats implícites que acumulen les seves més o menys explícites imperfeccions.

Potser sí que de vegades el que se'ns explica resulta obvi. Però justament això crea una connexió punyent amb aquella mena d'espectador que potser tampoc no està gens acostumat a escoltar aquesta mena de necessàries obvietats en un espai alhora tan emblemàtic com el que acull la representació .

Potser sí que – com feien Visconti o Sirk- de vegades pot semblar que el melodrama s'imposa a la reflexió que analitza ets i uts, però aquesta vesant reforça – com passava amb Visconti o Sirk- el component emocional de la trama i dels seus protagonistes sense fer perdre mai de vista –insisteixo en el tema- el seu paper simbòlic.

Clua ha sabut com fer confluïr de forma més que notable un grapat de temes , situacions i vivències que ens conviden a girar el cap, i reconèixer aquella mena de xarxa que ve a connectar fets i comportaments aparentment desconnectats. Aquella xarxa que permet reconèixer fins a quin punt un escandalós encobriment

polític amb ramificacions econòmiques pot estar connectat amb la forma com un determinat pensament polític intenta estigmatitzar una determinada forma d'entendre la llibertat sexual: no per res , Clua ha recordat aquests dies la campanya oberta des de determinats sectors del poder polític contra aquelles primeres representacions al Teatre Nacional d' "Àngels a Amèrica" en les qual , per cert, hi jugaven un paper molt destacat els mateixos Josep Maria Pou i Vicky Peña que ara ofereixen aquí un parell de portentoses interpretacions. Això, sense desmerèixer per a res la resta de fantàstics integrants del repartiment d'un espectacle que, com deia abans, Josep Maria Mestres mou amb aquella destresa que permet controlar en tot moment l'envergadura del que es té entre mans. Començant pel també ja esmentat aparell escènic del millor Paco Azorín d'aquests darrers anys. Azorín –trencant justament amb aquella imatge de mansió més o menys naturalista que es desprèn del text- crea un espai que en tot moment et visualitza la forma com l'estructura arquitectònica d'una llar pot definir alhora l'estructura íntima dels que l'habiten o han crescut dins d'ella. I – com Mestres i Clua- entén perfectament que quan ets a una sala com aquesta, es tracta de no posar-te tímid i anar a per totes. I el seu espai – tan ple i tan buit alhora- li escau a la perfecció al text.

I sap també com potenciar com cal la seva nuesa, quan arriba un tram final al llarg del qual la poderosa presència de Pou li posi un emotiu colofó a tan èpica ,i tan nostrada- i alhora tan nostradament universal- vetllada.
